

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLEKLETE

Hadnagy ur pucolta a cipőmet...

AZ UJSÁG MÁRCIUS 16-IKI SZÁMABÓL.

AZ esős, sáros, forgalmas Erzsébet-körutnak ma reggel óta szenzációja van. Kora reggel négy katonatiszt jelent meg, kettő az Erzsébet-körut 3. számú ház előtt, kettő meg a Meteor-szálló előtt ütött tanyát, mind-egyik maga elé rakott egy vadonatúj ládikát, amelyben cipőtisztító eszközök, fénymazak, kefék és fényesítő rongyok voltak; az összecukható strand székeket felállították és azzal megkezdtek munkájukat: a cipőpuculást. Persze egy perebe sem tellett s máris tekintélyes embergyűrű vette körül őket, különösen a hármast számú ház előtt pucolókat, mert ezek a cipőtisztító katonatisztek fekete tiszti sapkában, fekete szalonnadrágban láttak hozzá az új mesterséghez. Reggeltől estig valóságos ostromotlák a cipőtisztítókat a kíváncsiak. Hamarosan híre ment, hogy intelligens emberek, akik nem tudtak álláshoz jutni és mert megélhetésüket biztosítani akarták, cipőtisztítóknak álltak be. A fekete tiszti sapkás cipőpucolók azonban a délutáni órákban abba hagyták a munkát s erre még fokozottabb érdeklődés nyilvánult meg a szemközti oldalon dolgozó katonatisztek iránt.

Délután félhat órákor sikerült áttörni a kíváncsiak gyűrűjét, legalább százötven ember tolongott egymás hátán. Egy kövér ur cipőjét tisztította az egyik tiszt, a másik pedig egy barnabetétes nő lakkeipő-pár fényesítésén fáradozott. Szerettem volna titokban tartani, hogy újságíró érdeklődik a tiszti cipőpucolók iránt, de egy pincér ösmérsőm hangos szóval elárulta, hogy újságíró van jelen. Az egyik tiszt, egy fiatal, bajusztalan, szőke-haju ember, mosolyogva invitált a ládikájához s a meghívás formáján kecsesen felemelte vadonatúj fényesítőkeféjét. Világosbarna tiszti bluz, sűrű bricsesz, fekete bőrbokavédő volt rajta. Sapkáján rajta voltak a tűzergombok, bluzáról azonban lefejtette a csillagot. Most Rechnitz divatkereskedő bezárt boltja előtt ült fel tanyáját kartársával együtt, aki szintén elvágta zubbonyáról a csillagot és hogy elkerülje a feltűnést, bakasapkát tett a fejére. A mellén a sebesülési érem, míg a másik tiszt ott-

hon hagyta kitüntetésait, elmondása szerint, a kis- és nagyvezetőt, a Károly-csapatkeresztet és a sebesülési érmét.

Jobblábamat rátettem a ládikára s megkezdődött a pucolás és az interjú. Megvallom én voltam lámpalázbán, nem a hadnagy ur, aki mosolyogva kezdett hozzá a cipőtisztításhoz. Körülöttem száznál több ember nyujtotta előre a fejét, tolták, nyomták, kétszer-háromszor azt hittem, hogy a pucoló hadnagy urral és összes rekvizitumaival együtt feldöntek.

— Elmondaná a hadnagy ur, — kezdtem — hogy miként határozta el magát a cipőtisztításra?

— Jaj ne tessék irni rólnk, — válaszolja — titokban szerettük volna csinálni az egészet, de két másik kollégánk vörösésikos pantallóban, fekete tiszti sapkában jött ki a standra és ezzel készen volt a feltűnés. Hiszen annyi ember tolong itt reggel óta körülöttünk, hogy nekik köszönhetjük majd, ha mindenki csak nézni fog és senki sem jut közel hozzánk, hogy megpucolhassuk a cipőjét.

— ...? — Ugy történt kérem, hogy november harmadikán leszereltem és visszamentem a Schlick-Nicholson-gyárba, ahol mérnök voltam. Dolgoztam tovább, mintha mi sem történt volna, december végén azonban felmondtak nekem és több tisztviselőnek is azzal, hogy a háborús ipar megszűnése, valamint a esőkent munkaalkalom és anyagihiány miatt további működésünktől, élénk sajnálatukra, el kell tekintenünk. Január 31-én kiléptünk megkaptuk végkielégítésünket s azóta igyekeztem állást szerezni.

A hadnagy ur most sárkefét vesz elő s előbb a jobbepőt, majd a balcipőt szabadítja meg a rátapadt sártól. Egy-két embert rosszullet környékez a folytonos tolongásban, de a hadnagy ur most már megeresztli a beszédet.

— ...Elmentem az Alkalmazott Mérnökök Egyesületébe és jelentkeztem munkára. Azt mondták, hogy előjegyzésbe veszek és mielőtt megfelelő munkaalkalom kínálkozik, rögtön értesíteni fognak. Csakhogy rajtam kívül, mint megtudtam, még hat-ezer mérnök van alkalmazás nélkül s bizony várhatnék éveket, talán életem végéig is, míg újból munkához juthatok, mérnöki munkához. Hiszen eleget tanultam. A Bulyovszky-uteai főreáliskolában érettségiztem, a 7. számú hegyi ágyszrednél voltam hadnagy, sok frontot megjártam és édesanyámról is nekem kell gondoskodnom.

Ekkor közbeszól a másik "szak-társ", egy szimpatikus arcú hadnagy, aki úgy látszik belefáradhatott a szokatlan munkába:

— Én meg a Teudloff és Dietrich gépgyárnál voltam mérnök és négy évig voltam a fronton.

— Voltunk egypáran, mérnökök, — folytatja az én hadnagyom, mialatt befejezte a cipőmázzal való bekenését és mosolygó tükröket esalt ki a keféje alól — akik elhatároztuk, hogy foglalkozás nélkül nem maradunk. Nem szegyenlünk semmiféle munkát és mert a munka nem szegyen, hát választottuk azt, amit eddig a legalacsonyítóbna hittel az emberek. Elfogyott az 1600 korona is, amit leszerelési illetékül kaptunk. Élünk kellett, foglal-

kozást a metierünkben nem találhattunk s így a cipőtisztításban állapodtunk meg. Kétszázötven koronáért vettünk szerszámládát, ülökét, tisztítószeret, keféket, elmentünk 12-én az előjáróságra és engedélyt váltottunk a cipőtisztításra.

— Beleszoktak a pucolásba?

— Vagy két hétig álltunk a Liszt Ferenc-téren a bolgár pucoló előtt s tanulmányoztuk, hogyan fényesíti a cipőket. Azt hiszem, elég jól tanulmányoztuk. Ezzel rámutat a cipőre, amely már tükörfényes. Megkérdem a hadnagy urat, hogy az első nap eredményével meg van-e elégedve és mennyit fizetnek az emberek a cipő pucolásáért.

— Kérem mi nem dolgozunk taksa szerint. Mindenki annyit ad, amennyi neki tetszik. Nekem egy ur tíz koronát adott, de a kollégám többet keresett. Valaki ötven koronát fizetett a cipőtisztításáért.

— Meddig szándékozik cipőt pucolni?

— Ameddig álláshoz nem jutok. Kérem, nem szegyen ez. Igaz, hogy reggel, amikor kijöttem a ládámmal az utcára, kissé égett az arcom, nem ugyan a szegyen miatt, hanem, mert ime idáig juttam, de ezt is a háboru okozta. Mi szellemi munkások nem restelünk semmiféle munkát, a még oly megalázó munkát sem, ha az tisztességes kenyeret ad. S ma március 15-én, a szabadság hajnalán, a munka megbeszülését látom abban, hogy cipőpucoló lettem.

E szavaknál látom, hogy remeg az arca, hogy a szívéből beszél. Elfogódott vagyok, mivel jutalmazam a cipőpucoló hadnagy urat. Egy tizkoronást nyomok a jobbkezébe, mialatt kezét megszoritom bucsuzásul. A hadnagy ur, aki kért, hogy ne áruljam el a nevét, egy sűrű kartont nyujtott át ezzel a felirással:

Vissontlátásra — Fejmunkás.

Igyekszem kijutni az embergyűrűből, kétszáz ember állja el utamat, egészen a gyalogjáró széléig és mire kijutottam a rettenetes tolongásból, szomorúan láttam, hogy a tükörfényesre pucolt cipőmet a tolongásban sárosra tiporták.

(sz. a.)

A világ legjobb értékpapirja,
a legkedvezőbb üzleti befektetés

A GYŐZELMI SZABADSÁG KÖLCSÖN.

A RIBISZKE.

IRTA: MOLNAR FERENC.

IJESZTŐ és csekély személyemre feltétlenül a patológus eset benyomását teszi, ahogy különösen a törvényes koron alul levő fiatal írók szép nőket leírnak. Elvégre megbocsátható a költőnek, ha a szíve vérével és az agya velejével fest meg egy alakot, de mióta az emberi idegrendszer betegségeinek ismerete ugyszólván egyetlen művelt család asztalára sem hiányzik, sok ifju tehetség keveredik abba a gyanuba, hogy férfiúi idegéletét a kéziratpapíron éli. Ez magánügy lévén, a ravasszabb olvasót a civilizált undor egy nemével tölti el, a pszichopatológus érdeklődését pedig nagy mértékben fölkelti.

A nőnek tehát, akiről itt szó lesz, nem reszkettek kéjesen az orrcimpái, nem vonaglott érzékileg a szájaszéle, s szemében nem villódzott ama macskásan révedező, zöldes szürke fény, mely olyanira jellemzi a "nouvelle volupté" szenvedélyes keresőjét.

A Ribiszke régimódi kis kövér nő volt, egyszerű szép. Okos, talán túlságosan kicsi, mondhatnám: malacosan apró szeme volt, az arca kerek és egészséges, szája rendez, orra rendez, fogai épek. A Ribiszke az énekhangjából élt, még pedig többedmagával, mert ha egyedül énekelt volna, ebből nem tudott volna megélni. Összeálltak tehát többen, csupa ilyen Ribiszkek és minden este együtt énekeltek. A színháznál, ahol szerződve voltak, ezt női karnak hívták, de ők tudták, hogy ez nem női kar, hanem ez az, hogy egy jóhangú hölgy énekel és ők, a többiek úgy ahogy vele tartanak.

Hiába kerülgetném, előbb-utóbb ugys ki kellene vele rukkolni, hát essünk túl rajta: a Ribiszke feslett életű nő volt. Élete már kora ifjúságában fölfeslett, s akkor nyerte az Erzsébet név helyébe a Ribiszke nevet, mely azóta rajta is ragadt. Kifejező név volt: Erzsébet piros volt és teli, mosolygós, zamatos és kiesike. A színpadon mindig utolsónak állt a sorban. Ő volt a legkisebb nemes apród, eprészleány, parasztnő, udvarhölgy, vagy halászfiu, aszerint, amilyen operettet adtak. S miután Ribiszke mindig a sor szélén állt, neki nyílt a legtöbb alkalma a proscenium páholyba nézni, ami oly közel van a színpadhoz, hogy gukkerezni már szemtelenség. A proscenium páholyhoz való közelségéből aztán szépen megélt a Ribiszke. Ékszerrei is voltak, amelyeket finom érzékkel nem aggatott folyton magára, hanem gondosan eltett a zalogházba, hogy meg ne egye a moly. A moly ellen különösen ama szép gyöngyfűlbevalót óvta meg, melyre Friedmann szó nélkül adta meg a hatvan koronát, s amely oka lett annak, hogy Ribiszke pénzzavar esetén mindig a füléhez nyult. Haekelista barátaim méltányolni fogják Ribiszke utódjainál ezt a mozdulatot, mely oly gyakori volt, hogy fölvetette magát az örökölhető reflexmozgások közé. A Ribiszke fia, ha megnő és nem lesz pénze, a füléhez fog kapni s nem fogja

tudni, miért. De mi nevetni fogunk, mert mi tudjuk.

Szóval jól ment Ribiszkének. Még azok is szerették, akik nem vitték fölhajtott fedelű fiakkerben vacsorázni, mert maga volt a vidámság, a csapongó jókedv, a rugdalózó életöröm. Tele volt esirkefogó-allűrökkel. Kis fiukat elpáholta az utcán s képes volt egy-egy kis meztlábos után ki-vágtatni a Városligetig, ha az utána kiáltott valamit, csak hogy meghuzhassa a fülét.

Egy este, mikor a színházban "Pörtsehaeh gyöngyét" adták s Ribiszke ismét utolsónak állott be a gyopárszedő leányok karába, két jól öltözött ur jelent meg a proscenium páholyban. Az egyik aki még jobban volt öltözve, mint a másik, azonnal gukkerezni kezdte Ribiszkét. Ribiszke rámosolygott, s az ügy ezzel el volt intézve. Kissé tulzok, mert az ügy már akkor el volt intézve, mikor a jól öltözött ur a gukkerehez nyult, de tartozom Ribiszkének annyi lovagiassággal, hogy a konstatálás előtt megvárjam az ő bejegyzését is.

— Ah! — suttogta diszkrétan a jobban öltözött a jól öltözöttnek. — Tehát ez a Ribiszke!

— Ez!
A jobban öltözött jól belenézett a Ribiszkébe s olyan mosolylyal, oly finom vonalban nyitotta ki a száját, mintha azt akarta volna mondani: "Ez a kis angyal a pajkos báj elragadó inkarnációja." De nem volt francia, hanem pesti, tehát csak ezt mondta:
— Jó bőr.

A másik intett:
— Jó.

— Megvan! — suttogott a gukkeres. — Ez az, amit keresek! Ezzel a kis leánnyal fogok elutazni Abbáziába. Holnapután kezdődik a szabadságom. Hetek óta keresek valami vidám kis nőt, aki erre az utra elkísérjen... de most megvan!

Jött a finálé. A kóristák úgy ordítottak, mintha fizették volna őket érte, pedig azt igazán nem lehet fizetésnek nevezni, amit kaptak. Ribiszke a sor szélén állott s vonzalma jeléül a két jól öltözött felé énekelte, a többivel, hogy: "Menj hát, menj hát, menj hát, menj, menj, menj, mehenj háhát!" — s ezzel legördült a függöny.

A jól öltözött ur — Stern — néhány szót váltott a páholyos asszonnyal, majd könnyed föl-hajrással üdvözölte a nézőtérben levő mondain ismerőseit, akik bájmosolylyal köszöntek neki vissza s közben ezt mormogták: "akaszd föl magad." Aztán hanyag előkelőséggel simitotta végig Bay Rummal mosott, brilláns fényezett haját, mondván:

— Igen, ah, igen! Elég volt a fesszes nagyvilági életből, a folytonos bókókból, finomkodásokból, udvariaskodásokból, a sok formából és unalomból. Egy hónapig szabad leszek, mint a madár és szabad fogok élni ezzel a kis esirkefogóval. Ah, milyen jó lesz nevetlennek, szabadszójának lenni, ingujjban ebédelni, pikáns nótákat énekelni...

A páholyos asszony diszkrétan nyitotta be:

— Ő nagysága azt üzeni, hogy igen.

II.

Julius eljelen a fiúmei gyorsvonatban ültek. A nagy mozdony felszárgaldott velük a Karszt tetejére s ők a kopasz hegyeket nézték.

— Itt nincs fű — mondta kevés tudományos készültséggel a Ribiszke, — mert nagyon fúj a szél.

— Ugy van, — mondta az előkelő Stern és egy koronát adott a kalauznak. Azzal odaugrott a Ribiszke mellé és megfogta az orrát.

— Olyan orrod van — jegyezte meg — mint egy gomb.

Ribiszke eltolta magától:
— Pardon. Ne szorítsd az orromat.

— Miért ne? — kérdezte Stern.
— Az orrod olyan, mint egy gomb és ha a télikabátom itt volna, rá is gombolhatnám.

— Ez nagyon buta, — mondta Ribiszke.

— Igen? — kérde az ifju és meg akarta csokolni a Ribiszkét. De a lány dühbe jött.

— Maradhasson!
— Ugyan, ugyan! ne add a bankot. Légy vig, te kis esirkefogó.

Ribiszke félrehuzta a száját:

— Én nem tudom, — mondta — mi ütött magába. Eddig olyan finom volt, mint egy buta ember. Most egyik esunya szót a másik után mondja. És mért nem veszi föl a kabátját. Még bejön valaki és mit gondol, ha ingujjban látja?

Az ifju nagyot nézett.

— De édesem — szólt — csak nem fogsz itt nagyuri kívánságokkal föllepni! Hiszen mulatni megyünk, kirugni a hámból, nevetlenkedni, viháncolni!

— Viháncolni?

— Azt. Azért hoztalak magammal, hogy vidáman éljünk!

És torkaszakadtából kezdte énekelni a "Csipd meg bogár" kezdetű magyar népdalt, mely egész télen át aludt a lelkében.

A Ribiszke lehajította a fejét. Fiuméig egy szót sem szólt. Mikor a tengert meglátta, ennyit mondott:

— Minden tenger ilyen hal-szagu?

S miután Stern felvilágosította, hogy vannak ennél sokkal hal-szagabb tengerek is, ismét hallgatásba merült. Hajóra szálltak.

— Oda menjünk, az orrára — mondta az ifju — és lógassuk ki a lábunkat a víz fölé.

— Hogyne! — mondta Ribiszke. — Ennyi ember előtt. Otthon nem bánom, ha heccelünk, de most elegánsan kell viselnünk magunkat. Az kell, hogy az emberek azt higgyék, hogy én egy grófné vagyok.

És finoman, kecsesen ült le a többiek közé, nagyon diszkrétan beszélt és úgy viselkedett, mint egy kis grófné, mert törvény az, hogy grófnésan viselkedni az tud legjobban, aki csak egyszer egy évben grófné és így minden fi-

nomságát arra az egy alkalomra tartogatja, míg az igazi grófné néha elunja a grófnéságot és olyankor ribiszkésen viseli magát egy kiesít.

Stern urban elhült a vér.

— Grófné? — kiáltotta. — De hiszen akkor én be vagyok savanyítva. Nem azért hoztam és magammal egy kis esirkefogót, hogy egy grófné üljön mellettem! Ilát újra kezdjem azt, amit a télen úgy meguntam? Most megint finom, udvarias és unalmas legyek? Soha!

De Ribiszke most már grófné volt, még pedig esökönnyösen. Halkan mondta:

— Elég volt a kánkánból a télen. Most egy előkelő úrral utazom és meglátom, olyan előkelő leszek, hogy élvezet lesz nézni. Meglátja, milyen merev leszek a table d'hótenál és milyen finom, művelt dolgokról fogunk beszélni. Maga irodalomról fog velem eszevgni és elmondja az új képek tartalmát a tárlatról. És nem fogunk bort inni és sokat fogunk sétálni...

Az ifju a fejéhez kapott:

— Mi? Micsoda?

— Az emberek azt fogják mondani: "ez itt egy unalmas nő." Ez a spanyol frizura is utoljára volt ma rajtam. Holnaptól kezdve egyszerű polgári fejem lesz... és nem akarok tetszeni senkinek... és ne mondja senki, hogy jó bőr vagyok... és ne írjanak nekem leveleket a katonatisztek... mert ebből elég volt a télen.

Tapsolt, úgy örült ennek a gondolatnak. De észlegyelte magát és finoman mondta:

— Pardon, hogy tapsoltam.

Szégyenkezve dugta el a fejét.

— Oh jaj! — nyögött Stern.

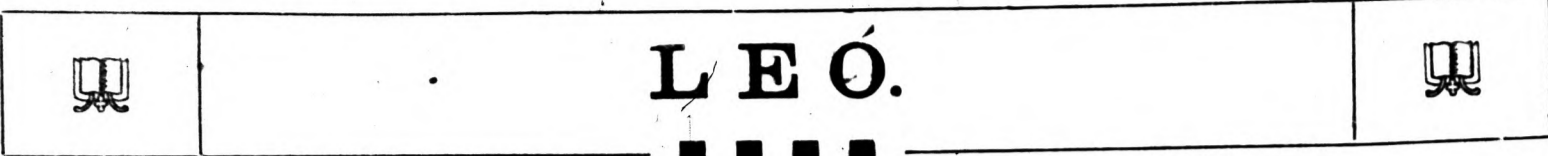
— Valóban be vagyok savanyítva ezzel a nővel. Vége a mulatságomnak! Hát miért vagy te a Ribiszke? Nem azért, hogy rugd a port, angyal? Nem azért, hogy az urinök bosszankodjanak rajtad? Nem azért, hogy pezsgőt igyál és a fejed tetején táncolj és a "grand écar"t csináljad, amit ti úgy hívtok, hogy "spárga"? Hát hol maradnak a jó zsidó viceek, amiket én neked el akartam mondani és hol marad az, hogy mi ketten becsipve fogunk végigrobogni a tengerparton... te valami nagy tollas kalappal a fejedben, picit lábad a bakra téve, én meg az öledben, keresztbe... hejehuja... hopp, hopp!

Csendesen mondta Ribiszke:

— Fenét.

Ezen már nem lehetett segíteni. A Ribiszke gyógyíthatatlan arisztokratitiszbe esett, illemgyuladást kapott. Ez a jóleső magyarládást kapott. Ez a jóleső magyarládás volt az utolsó fellebbanása a téli életnek. S ezzel vége is volt. A Ribiszke belerészegedett a finomságba és a rendezett pénzüszonyokba s most egyszerre, elemi erővel tört ki belőle az a nagy bonvágy a bourgeois élet iránt, amit a ribiszkek itthon éreznek. Most volt pénz, Abbázia, ékszer, jó ruha, finom Stern ur, most megengedhette magának azt a luxust, hogy grófné legyen, ami

(Folytatás a 4. oldalon.)

ARTA: BODROGI LAJOS.

OTT FEKSZIK a tágas, szik-
rázó fővénnyel behintett,
L és A forrāju virágágyaktól n-
latos udvar kellő közepén, a mint
az aratók a sárga kalászkóttól rin-
gós mezőről felszedték és alája az
utszálon szomorkodó rezgő nyár-
fák fehér ágaiából a sarágyaágyat
— nem, a nyugalom, az örök pi-
henés ágyát, a rögtönös ijedség
remegő kezeivel összetákolták.

Hatalmas, daliás természet, ke-
mény, szigorú, majdnem kérlel-
hetetlen arc. Borotvált, széles ál-
lán a férfi rendíthetetlen "igy
akarom" energiája. Finom, ne-
mes metszésű ajkán a maga-ma-
gát legyőzött vágy szomorú guny-
jának az a szájsarkok felé hir-
telen lefutó vonása, melyről a
dölyf elbizakodottságát, olvashat-
ná le az, a ki nem ismeri a le-
mondás büszkeségét. Hatalmas, a
vörhenyesbe játszó, egy-két fehér
szájtól még csak szökébb bajusza
szarmata származásával saját-
gos ellentmondásban van az egész
arc férfias karakterét megadó e-
gyenes római orral: a lengyel-ma-
gyar vérkeverés díszje a kettő.

Magas, a szemöldökök fölött
bronz-színű, följebb hófehér hom-
lokát éles vonalban határolja a
katonásan nyírott, szürkülő, erős
haj. Ott, a hol legsűrűbb, a hol
legerősebb, ott a halántékok kö-
rül, ott tátong a perzselt szélü,
fekete nyílású, vörös sötétségbe
mélyedő seb: kis kapuja a soká-
ig késett, végre erőszakkal meg-
hívott nagy vendégnek, a halál-
nak. És mikor a hirtelen betop-
pant hatalmas vendégtől megré-
mült lélek az utójára felpillantó
szem végső tekintetének fényében
visszarepült a nagy mindenség-
be, megrezent szárnyai gyors
esapkodása közben mintha elfe-
ledte volna beesukni maga mö-
gött ijedt menekvésének tágra
nyílt ajtaját: azokat a rémes üres-
ségtől meredt, kitágult pupillájú
szemeket.

Egyszerre rémitő sikoltás, éles,
rekedt panasza hallgattatja el a
holttest körül zsihbongó tömeg
moráját; az az éles, rekedt pan-
asz, mit a tollkerekében gyö-
nyörködő, büszke nyugalmából
hirtelen fölvert páva taszit ki
szürke torkán. És nehézkösen him-
bálódzó, vaskos lépésekkel le-
nyos díszben cícomázott éltés asz-
szony botorkált az üveges gang-
ból a halott felé.

— Leó! Leó! rikítja rémesen
és nehéz testével, kövér kezeit
líhegő, zsiros mellére szorítva,
kiáltó színi, vonagló halomná
olvad össze az élettelen férfi lá-
bainál.

A tömeg kellenlenül vonul há-
ra: egy fekete pofaszakállu, ősz-
be csavarodott üstökű, ünnepe-
lyes tartású városi szenátor, a ki
időközben három-négy gyorsfu-
tárt menesztett orvosok után,
mely basszus hangon dörmögi
szomszédja fülebe:

— Kiabálhatja már, hogy Leó,
Leó! — nem kelti fel azt már so-
ha! Öreg-asszony feleség, deli
ulánus-főhadnagy férj: halál az
mindenképen. Pénzen akarta ven-
ni az egyik, a mit pénzért nem
adhatott a másik: a szerelmet.
Mig végre belátta az eladó, hogy

a pénz, halommal legyen bár,
nem boldogság. És putt — vége
volt!

Helyeslő fejbőlintással felel a
szomszéd, a nyurga, éhességű
városi írnok. Szégyenkezve szo-
ritja kabátja zsebében az ujsá-
lapot, melynek apró hirdetései-
ben éppen tízedszer küldött né-
hány ezer forintos hozománynyal
rendelkező bármely kuru hül-
gyeknek "házasság nincs kizár-
va" biztatással szerelmes üzenet-
et.

Hej! Sztolisies Döme, nemes
Vajás városának mély basszusban
menyörgő derék szenátora, sok,
sok esztendővel ezelőtt, a mikor
még a Dunára levezető sikátoron
épült gimnázium dalárdájának
büszke bombardója voltál, más-
kép láttad te akkor ezt a esen-
des, néma halottat! Toporzékoló
paripán ült akkor, fején délce-
gen félreesapva az aranyzinóros
lengyel sapka! Széles kard volt
a kezében, villogó lelkesültség
a szemében, a mikor az iskola si-
kátorába nyíló szomszéd utca-
ból kisdíákok és inasok sikongó
éjenei között a nagyobb diákok
éretlen hangu karából hallotta
feldörögni a te, akkor is hatal-
mas basszusodat:

"Megbűnhötte már e nép

A multat s jövődöt!"
És a szurtosan lobogó fáklák
egyszerre csak belágitották a
sötét sikátort és rajzottak sűrű
tömegekben a lelkes ifjak, levert
kétféjú sasok és szétvert fekete-
sárga örbödék darabjainak tro-
feumaival a kezükben. Legelő a
derék rác fin, Sztolisies Döme, a
mint magasra emel egy nagy
pléhtáblát, "Kazinezy-tér" felír-
sút, hogy azt az ódon gimnázium
sarkára szegezze, melyen szegle-
tes gót betűkkel ott gonyolódik
a gonosz idők kihívó felírása,
hogy: "Schul-Platz". És Sztoli-
sies Döme, kinek szívében az a
kopasz fejbubujára szeliden rási-
mitott haju, német nevű profesz-
szor a legvakmerőbb hazaszeret
lángját szította fel, Sztolisies Dö-
me keble lelkesültségében nem
látta, hogy a fényes ruhájú fő-
hadnagy mögött bozontos szőrű
lovakon, magasan felnyuló dzsi-
dákkal ott leselkedik támadásra
készen két század szarmata vitéz:
nyomott orru, széles, vörös ké-
pü, irgalmat nem ismerő kato-
nák, valahonnan a Dnyeszter vidé-
kéről, a kik csak parancs-szóra
várnak, hogy neki rugtassanak
annak az ijjongó-vijjongó soka-
ságnak, akinek az olasz esata-
sikos vereségei nyilván elvették
az esztét.

Éljen a haza dörgi Sztolisies
Döme magasra emelve az új utca-
tábláját. Éljen, éljen, hangzik
ezerszeresen, míg a pajkos lelke-
sültség egy-két utca-gyerekekkel
sárgogásukat gyurat, hogy a kö-
vetkező perében nyirkos zuha-
nással hulljanak a dühös ulánu-
sok zekéire.

Hej Sztolisies Döme, városi sze-
nátor ur! — nagy veszedelemben
is voltál te akkor, a mint azzal
a táblával előrehaladtál, létrára
mászál, lefejtetted a "Schul-
Platz"-ot és oda szögezted a ré-

gi időknék új dícsőségét, hogy
"Kazinezy-tér."

Ha akkor ez a szegény bűnös
itt, a rezgő nyárfák fehér ágai-
nak ravatalán, azt találja mon-
dani: Habt Acht! Attaque — in
Galopp, vorwärts mars!... hej
akkor Sztolisies Döme városi ta-
nácsos ur száguldó paripák vas-
patkói alatt adja ki ifju, forro,
lángoló lelkét...

De a főhadnagy, Leo von
Szamborszky, sápadt nyugalom-
mal és mégis lelkes pillantással
engedte vonulni a tömeget: és
amikor egy bolondos fru éppen
felé célzott a sárga gombóccal,
hirtelen mellé ugrott, felemelie
a fülénél fogva és mintha az édes
apja volna, olyan szeretettel
ütött vagy kettőt az üllepére.

Pedig milyen gyilkos vágy-
gyal ragyogtak mögötte a dzsi-
dák hegyes vasai!

Fel is szegezték a táblát, tisz-
teletére el is énekelték a Szózi-
tot, és már csak a szomszéd ut-
cákból hallatszott egy másik nő-
ta, boszantóbb sokkal, ijesztőbb
sokkal:

Majd hoz Kossuth tisztát
Türf Pista meg puskát
Éljen Garibaldi!

... amikor hirtelen Ifamodással,
dühös szitkok között robob elé a
vágott képü major és dühtől ki-
bugygyant szemével gyűlölköd-
ve tekint a főhadnagy arcába,
aki talán a Szózat megszentelt
verseit ismételtette magában,
amint gyermekkorában szokta,
édes anyja, Galicia ridég földjé-
ben pihenő édes anyja ölében.

— Warum lassen Sie nicht at-
taquieren? — kérdi dühösen a vá-
gott képü.

— Es sind ja Kinder — válaszol
nyugodtan ez.

— Maulauff — ordit rekedten
a major s maga után vezényli a
halálsápadtra vált főhadnagyot
ulánusaival, hogy szörnű mé-
szárlást vigyen véghez a gyere-
keken.

Csak hogy a gyerekek addig
már otthon voltak és Sztolisies
Döme tanácsos ur a másnapi le-
cke tanulása közben nem is sejt-
tette, hogy az a néma főhadnagy
— hogy ez a néma halott, örök-
re letette vitéz kardját, miután
utójára megsuhintotta a vágott
képü majornak immáron vágot-
tabb képén.

És lett belőle esőndes polgár,
ott, abban a dunaparti kis város-
kában, amelynek lóherés, fehér
pártás kamillákkal virágos ud-
varu gimnáziumában amnyi de-
rék Sztolisiesot neveltek szegény,
szürke professzorok.

Lett belőle is szegény, szürke
ember. Gazdag, kövér özvegy-
asszony három portás házának
kis szobáskájában lakott, félre-
húzódva, esendesen. Nem is sejt-
tette, hogy gazdag, kövér özvegy-
asszonyoknak is van — vérük,
mely felforr és áradatával első-
pör mindent, ha érzi, hogy a ház
kis szobájában derék, délceg, fia-
tal... oszlopnyi ember lakik.

És kívált, ha az oszlopnyi ember
oly tapasztalatlan, mint az isko-
lából kikérült kadét. Világot nem
ismer, hát még asszonyt! Had-

ajródi-iskolából piszkos rutén fa-
luba helyőrségre, onnan himes
olasz mezőkre, véres menyegzők-
re... majd meg pályát vesztetten
három portás nagy ház kis szo-
báskájába: hát katona-iskolából
ismerje a világot, bérelt esőkből
az asszonyt!

Pedig hány szép asszony, hány
szép leány tüzes esőkjára, égő
szenyvedélyére, igaz szerelmére
volna méltó ez a szegény, esen-
des, szürke filiszter, aki pedig
férfiu, aki lovag!

De hallgatnia, félrevonulnia
kell! Elzárni szívét, lecsukni sze-
meit: szegény ördögnek, pályá-
ját eldobott szürke filiszternek
büszkének kell lennie, nem sza-
bad szeretnie.

Szitta esendesen pipáját, ápol-
ta gonddal két kanári madarát,
a szomszéd gyerekeknek eszánt
vizimalmot, ördögmotolát, fara-
gott kaposfát és lett a neve: sze-
lid lengyel.

Egyszer aztán nagy beteg lett
ez a szelid lengyel, a büszkeség-
nek ez az anakhorétája. Tavaszi
szellő esalfa szárnyán gyilkoló
tifusz lopódzott be a vérébe —
s ott feküdt hosszú heteken, ön-
tudatlanul hagyván viaskodni
acélizipait a betegség vasmarká-
val. Izmai voltak erősebbek, pe-
dig nem óhajtott. Legyőzte a
halált.

De hát hogy is ne, mikor olyan
ápolója volt! Özvegy Huck Amá-
lia asszony a sóvárkodó kéz ciró-
gató nyájasságával tartogatta
láztól égő fejét szilaj tüzzel hul-
lámzó keblén, álmatlan szemek-
kel leste minden mozdulatát és
igazította meg inge ujját, ha ha-
ragos vágást mért hadonázó iz-
mos — ah, milyen izmos! — kar-
jával a vágott képü major felé.
A mítoszi förtelmes anyának sze-
retetével igazította meg rajta a
takarót, ha félig felugorva pa-
ránasot adott az attaquera... vá-
gottképü majorok hadserege el-
len.

És amikor egy sápadtfényű
ősi délutánon, hosszú hetek mul-
tán bámulva nézett körül, nagy,
fényes, izléstelen rokokobutorza-
tu szobában, hattytollas, patyo-
latvankosu, selyemtakarós ágyban,
kényelmes, jóleső szelid esen-
desben találta magát. Az orvoságos
üvegeknek battériája közt erélyt
vesztett, langyos tekintettel ke-
reste a jöltevé tündért.

Ott ült az ágya mellett, éjre éjt
virrasztva, sápadtan, fonyadtab-
ban, mint özvegyesége első eszten-
dejében és égő tüzi szemével fö-
léje hajolva megcsókolta homlo-
kát — s a esők sorvasztó ereje
alatt líhegő hangon szólt:

— Leó, megmentettem az éle-
tét — az életedet! Megváltotta-
lak a haláltól... hogy magam-
nak megtartsalak... mert szeret-
lek Leó, szeretlek Leó... meg-
halok érted!

• És lobogó vágygyal esőkölt
össze a lábadozó kezét, mellét,
ajkát, haját...

A beteg meg hagyta! Tudta
is ő, mi történik vele! Folytatá-
sa-e a hallucinációknak — vagy
valóság! Csak azt tudta, hogy
jól érzi magát ebben a szelid, me-

leg, félhomályos esendben — és hagyta az asszonyt ömlengeni ellentállás nélkül, ellentmondás nélkül.

Igy találta őket az orvos... s vitte sebtébe a hirt, hogy Szamborszky Leó és Huck Amália jegyesek.

És lettek házasok; mert az öntudatlanul adott igent sem szabad megtagadnia becsületes katonának.

Nem is tagadta meg. Hiszen ha császárnak lehet engedelmességet becsületesből, mért ne egy asszonynak — szintén becsületesből?

Aztán nem érdelemli-e meg? Nem ápolta-e, nem mentette-e meg? Hála, engedelmesség, köszönet: ez lesz ezentúl kötelessége.

Csak hogy az asszonynak szerelem kell! Forró, perzselő, napról-napra új kohó tűzében felgyuló szerelem! Ezer apró fogással akarja felébreszteni, ébren tartani ezt a szerelmet. Öltözködik lányosan, fészkelődik menyecskepésen, lilimtej és kalodont, szépség-kenőcs és rózsahajpor csak úgy csöpög, csak úgy hull róla. A kert, az udvar virágágyai röhögő kertészek kezei alatt nyílnak átöltözött szivekké, egymásba fűződő L és A betűkké változnak át; szerelmi dalt énekel a betanított stiglié, "szeretlek, szeretlek" hápogja a beszélő papagáj.

És ha korán reggel, mert az aratók után kell járnia, már nincs itthon, esthajnalra, mert a hombárokat kell megvizsgálnia, még nincs itthon: felveri a poros utca esendjét a himét kereső nőtény-páva ríktó kiáltása: Leó, Leó! Szegény Leó pedig fut, menekül az émielygős gyönyörök elől; ver-

senyt kapál a napszámossal, versenyt kaszál az aratókkal, perlekedik a buzakupecekkal, mert kenyérét megakarja érdemelni, mert csak így akarja megérdemelni.

Másképp mert nem lehet — nem bírja. Asszonya ölése börtön, asszonya csókja tör. És amíg börtönét méregeti, amíg a tör élet próbálgatja, gondolkodik: lehet-e ölése, amely menyország, lehet-e csók, amely méz?

Egyszer csak azt találja, hogy igen, úgy kell lennie. A szomszédék tanítónő leánya jött haza látogatónak: csupa üdesség, természet, báj, izlés és ifjúság. Esténként feleségénél találja, hébe-korba ő is elkaphatja egy-két szóra. Nézi-nézi, hosszan nézi, nézi édesen, nézi szerelmesen és ime mellére üt két öklével, hogy visszhangzik tőle, mint Botond dolábruma alatt az aranykapu és mondja:

— Nem lehet, nem szabad!

Pedig hiába, az a lány nyilván megígérte. Buzavirágszín szeme, darázs dereka, esilengelő nevetése, pajkos, sejtelen nélkül való-sága!

Még akkor sem tud semmit, mikor dévaj gonoszszággal rózsabimbót ad neki és látja, hogy ennek a paraszttá vált katonának hogy megremeg az a nehéz keze ennek a könnyű rózsabimbónak a terhe alatt. Nem sejt semmit akkor sem, mikor ő nagysága gyilkos, fenyegető tekintélyével majd hogy át nem szurja, amiért egy alkonyi látogatáskor bucsuzónál kezét nyújt az ő férjének!

Mit is olvashatna a néma katoná panaszos nézéséből, a vig banallításokat fecsegő kövér asszony ösztövére tekintetéből?

Csak egy este, az utolsó este, mikor gyors ugrásokkal az utcán átfutva hazafelé indult, csak akkor vette észre, hogy a válásnál hosszan, nagyon hosszan szoritja kezét az a jó bácsi, az a szelid paraszttá lett katona. És ahogy most felnézett rá, olyan szomorú, olyan nagyon szomorú szeméből hirtelen, mint egy kinyilatkoztatást, ádáz, forró, kétségbeesett és örökre lemondó szerelmet olvasott ki.

Melyik lány nem tudja ezt kiolvasni?

Lesütötte buzavirágszín szemét; haját, dus szöke haját homlokára szoritotta s lassan tovább lebegve mondta:

— Jó éjszakát, főhadnagy ur! — És utána gondolta: szegény! A főhadnagy pedig ott állt és nézett utána. Ebben az egy utána-nézésben felvillant előtte egész élete: magyar édes anyja, a rideg nevelő intézet, a szigorú kaszárnya, az örömtelen garnizónok, a népes csatamezők — és Olaszországra gondolva most értette meg az édes olasz költő édes dalát, most, amit jaj, hogy akkor nem értett:

Ma poi ch'amor di me vi fece accorta
Fur i biondi erin' allot velati
E' lamoroso sguardo in se raccolto...

Értette — és érezte, hogy amit most megértett, arról örökre le kell mondania.

Anélkül pedig nem érdemes élni.

És ezért feküdt másnap itt a rezgő nyárfák fehér ágából összetakolt sarágya-ágyon, a tágas, szikrázó fénnyel behintett, L és A formájú virágágyaktól illatos udvar közepén; ezért

kellett a hirtelen betoppant hatalmas vendégtől megrémült léleknek megprezent szárnyai gyors csapkodása közben elfeledni, hogy becsukja maga mögött ijedt menekvésének tágra nyílt ajtaját: azokat a rémes ürességtől meredt, kitágult pupillájú szemeket.

Megjött az orvos. Egy tekintetet vetett a sebre s a formátlan halomba összeomlott asszonynak odaszólt:

— Mindennek vége!

— Leó, Leó, Leó! sikoltott rekedt visszhangot keltve az asszony, s borzadva mutatott a tágra nyílt szemekre.

Az orvos lehajolt, hogy befogja őket. Hiába, nyitva maradtak. — Leó, Leó, Leó! — zokogott a szerencsétlen némbér és könyes kövér ujjával iparkodott lenyomni azokat a pillákat.

Hiába, nyitva maradtak.

Egyszerre csak mozgás támad a tömeg közt. Új kíváncsiak — nem, igazi résztvevők jöttek. Atyja karján a leány jött, lassan, szomorúan. Bágyadt mosolygással köszönt meg Sztolisics Dömének, amiért utat nyitott neki a halottig. Letérdelt előtte és imádkozott, míg az asszony dühöngve követelte vissza Leóját. Majd föléje hajolt a leány, szelid ujjával megérintette azokat a nyakask, merev szemhéjakat — és ime, szépen, engedelmesen lecsukódtak azok. Talán azon a sugáron, mely a leány könnyűjének megtört fényéből a pupillák rémes ürességébe világított, egy pillanatra visszazárt a nagy mindenséggel egybeolvadt lélek, hogy örök nyugalomra esukja be ijedt menekvésének tágra nyílt ajtaját.

A CSEHEK MAGYAR HAJÓKAT KÖVETELNEK

(A Pesti Napló március 13-iki számából.)

A Pozsonyban székelő cseh-szlovák kormány a dunai hajózás terén is döntő pozíciót akar szerezni Magyarországnak ellen. Jól tudja, hogy a Duna hajózási eszközök nélkül nem sokat ér és ezért erőszakos lépésre határozta el magát. A cseh-szlovák kormány állítólag a balkán haderők dunai parancsnokának, Troubidge admirálisnak a megbízásából azt a felszólítást intézte a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. és a Dunagőzhajózási Rt. pozsonyi képviselőjéhez, hogy vállalatuk nevében létesítsenek bérletmegállapodást a cseh-szlovák kormánnyal hajózási parkjuk átengedése tárgyában, mert ellenkező esetben az entente a cseh-szlovák kormány rendelkezésére egyszerűen rekvirálni fogja hajóikat. Eltökélt szándéka ugyanis a cseh-szlovák kormánynak, hogy az entente főparancsnokságának hozzájárulásával a dunai hajózást magyar vizeken is el fogja látni és azt kezelésébe veszi. A Dunagőzhajózási Társaság állítólag már tárgyalásokba is bocsátkozott a cseh-szlovákokkal, míg a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. képviselője egyszerűen ad referendum vette a dolgot és igazgatósága útján jelentést tett az ügyről a kormánynak.

Zerkovitz Emil miniszteri tanácsos, hajózási kormánybiztos, akit ez ügyben megkérdeztünk, azt a felvilágosítást adta, hogy a magyar kormány csak olyan felszólítással fog érdemben foglal-

kozni, amely illetékes uton, — vagyis az entente-hatalmak fegyverszüneti bizottsága útján érkezik a kormányhoz. Egyelőre ilyen felszólítás még nem érkezett, de ezért már ma is kétségtelen, hogy a magyar kormány minden rendelkezésére álló eszközzel tiltakozni fog minden olyan szándék ellen, amely a magyar hajózást cseh-szlovák érdekeknek akarná kiszolgáltatni. — A belgrádi fegyverszüneti egyezmény értelmében az entente szövetséges eszkatáinak Magyarországon egész területére kiterjedő állandó használati joga van katonai szükségleteinek kielégítésére minden akár közúti, akár vasúti, akár hajózási forgalmi eszköz tekintetében, legyen ez akár az állam, akár egyes állampolgárok tulajdona. A magyar hajózás jelenleg különben is a legszűkebb keretek közé van szorítva. Délen Baja, északon Komárom a demarkációs vonal, amelyen túl magyar hajók nem közlekedhetnek. Ha már most a szö-

vetségek katonai szükségleteik céljaira ezt a vonalszakaszt is igénybe akarják venni, igénybe vehetik a magyar hajózást is, mely sok ezer embernek ad kenyeret.

Ezzel szemben a csehek messzemenő gazdasági céljaik érdekében megakarják vetni lábukat a magyar vizeken és még a béke megkötése előtt úgy akarnak befészkelődni, hogy mire a békét megkötöttük és a normális forgalom megindul, itt már erős pozíciójuk legyen. A magyar kormány ezt már jókor számításba vette és Garami Ernő kereskedelemügyi miniszter mintegy két hónappal ezelőtt rendeletet bocsátott ki, amely a magyar vállalatok hajóinak bérbeadása és személyzete dolgában kellőképpen intézkedik. Ez a rendelet a magyar kormánynak teljes intézkedési jogot biztosít s a rendelet végrehajtója, a hajózási kormánybiztos kellő figyelemmel volt az eshetőségekre, amelyeknek előjeleiként tekinthetjük a

pozsonyi kis erőlködéseket. A Commandement du Danube budapesti kirendeltségeivel a hajózási kormánybiztos máris behatóan vitatja ezt a kérdést és remélni lehet, hogy a magyar hajózás érdekeit és a nemzet méltóságát súlyosabb sérelem nem fogja érni. Bármiképp is legyen azonban, a magyar kormány legteljesebb eréllyel szembeszáll minden atrocitásra irányuló törekvéssel.

A hajózási vállalatok igazgatóit Zerkovitz Emil kormánybiztos esütörtökön délelőtt mutatja be Freeman angol korvett kapitánynak, aki előtt a vállalatok álláspontját és óhajait fogják ismertetni. A hajózási alkalmazottak pedig akiknek körében a cseh-szlovákoknak ez a megdöbbentő törekvése mérhetetlen elkeseredést keltett, esütörtökön déluán a régi képviselőház ülés-terében monstre tiltakozó gyűlést fognak tartani.

A késő éjeli órákban értesülünk, hogy a dunai hajózás, illetve a cseh-szlovákok idevonatkozó aspirációi dolgában kedvező fordulat remélhető. A Commandement du Danube budapesti kirendeltségének vezetője, Freeman angol korvettkapitány, Zerkovitz Emil miniszteri tanácsos, hajózási kormánybiztosal beható tárgyalásokat folytatott, amelyeknek nyomán remélhető, hogy a kormány ezt a kérdést kedvező megoldásra fogja vihetni.

A RIBISZKE

(Folytatás a 2. oldalról.)

alatt ök polgári leányzót értenek.

Stern ur dühében felordított:

— A teremtsit a fejemnek!

— Pszt! — mondta szemrehányólag a Ribiszke — ne kiabáljon. Ez nem illik. Mit szólnak az emberek? Üljön ide mellém és

mondja el a képek tartalmát. Én most nem vagyok színész.

És mialatt Stern ur megátokozván jó ötletét, egy pillanat alatt elhatározta magában, hogy a Ribiszket a legközelebbi vonattal hazaviszi, boldog büszkeséggel tette hozzá:

— Én most privát vagyok.

— Man csak e volt hátra. Man csak e kellett nekem!... Mindig is félttem azt a gyereket az ilvesmítől. Man három esztendőskorba megmondtam, hogy ennek rossz vige lesz. Ajjaj, mikor a bikát megkergette... Egy fuztatéssal megkergette a Citra bikát... Meg akkor volt az is, hogy egy szilaj esikön megjárta Kunbe-gyest. Három esztendő volt, vagy negy. A lelken. Nem tudtuk hova lett. Még én mondtam, hogy nem lehetett máshova. Nem akartak érte menni, hogy ment volna oda. Lovon legalább három óra. De hogy egész estig nem került elő, hát mégis csak érte.

Leült egy magas mosogatóasztalára, hogy megpihenjen s komoran meredt maga elé.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

— Olvassa el a tüz, egésze meg azt is, aki az ívet újságba teszi.

— Benne van az újságba, olvashatod... — mondta gyáván az ember.

nök ur mindig csak a polgármester urat keresi a szemivel.

— Nem értem, miről beszél Jóna uram, — vont a össze a szemét a mérnök s iz nélkül háritotta volna el a bizalmaskodást.

— Nem baj no. Úgy kell a. Fialtal embernek jányos apa körül kell settenkedni. — Én nem settenkedek.

— Dehogyan nem. De csak tegye is a tekintetes uramöcsém. Szij jány ám a Mariska, megirdemli az az orcátlankodást. Csak utána kell vetni a kötelet; ippen ilyen urho neveltik azt. Azir járatták ki avval az oskolákat, meg Pestet. Nagyra nizek avval, tudományos féle emberen alul nem aggyák azt. Tanár kell nekik. Vagy megteszi azt uramöcsém is, mán hogy mirnök. Az is valami.

A mérnök mosolygott s nem merte megsérteni a parasztot, akinek a szavazatára számítani kell a választásnál; mert még nincs véglegesítve az állásában.

— Emlikezzik a szavamra, hogy én vótam az, aki legelsőbb felbizgatta, hogy csak bele kell vágni.

Hirtelen nagy lárma közeledett a folyosón. Megérkezett a polgármester a tisz-

meg az isteni leszármolás ideje. csak hogy hány forintost... Hát most jön mondjuk mi, hogy köbös, vagy hold föld, tokat, meg a tizeseket, ki mennyit. Azta se vedte akkor. Fizettek a régi öregek a forint-taksát, minden teremtet állat megsezen-den gazdának minden földjire kivették a rállyne idejébe lehetett kiváttakozni. Min-tizetni a sok, pizt. Csak Maria Terezia ki-a fiskusnál. Száz esztendőig kellett nekünk jogba tette egész Kerekgyházát. Bésben apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg-a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Ammán való szent igaz, — mondta jabb esetekben is méltósággal ülön.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát. — Ammán való szent igaz, — mondta jabb esetekben is méltósággal ülön.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

hallyatta az egész esetet, mint egy darab fa; kemény, fekete arcan egy izom se rezdült; hozza volt ő már szokva, hogy a legszila- — Ammán való szent igaz, — mondta a penztáros, helyeselve a polgármester szat. — Az öreg Kereknek valamelyik öreg- apja volt aza bécslelen rossz hlek, amek zát.

tikarával. Ilyenkor át szoktak jönni mindenestől, egy kis kedélyes fiókgyűlésre.

Az öreg lép be elől, Kotzog Péter, a polgármester. Szépen hizlalt, nagy, vastag ember, igazi kunsági városfő. Kurta rágott bajusza van, de az illik ahoz, aki parasztok közt elnököl, mert annak meg kell rágni minden szavát, hogy hiba ne essék benne.

Az urak vegyesek, csizmás polgárok és elegáns urfiak vannak közöttük. Az az egy bizonyos, hogy az elegáns urfiak a csizmás urak fiai, mert ide ugyan be nem teszi a város házára a lábát idegen fajzat. Az a nagy méreg épen, hogy tanárt, meg birót nem tud termelni a város, mert hiába teremteték oda a templom mellé a nagy téglakolégiumot, hiába adtak rá annyi donációt, hogy a helybeli születés ingyen járhatja ki, még könyvvel is ellátják, nem igen lehet a kun fattyuk közt alkalmas csemetéket találni, akik beváljanak az iskolára. Mert még ha a szekundázó tanárokkal amugy magyarosan meg is értetné az ember, hogy hogy nem akar ez püspök lenni Debrecenbe, nem megy ez idegenbe, hát ne féltsek tülle a kenyerüket, csak eresszék át ezeken az osztály karámokon, ugyis itthon marad... De az a baj, hogy a gyerekekkel nem

A BORISZÁK.

IRTA: CSEHOV ANTAL.

PETROV Grigor, az esztergályos, kit már jó ideje úgy ismertek, mint a galacinszki kormányzólag legrészegebb emberét, beteg, öreg feleségével a kerületi kórházhoz igyekezett.

Körülbelül harminc versznyi utat kellett tennie, de az ut oly borzasztó volt, hogy még egy kitűnő postakocsinak is nehézséget okozott volna, hát még egy olyan boriszának, amilyen Petrov Grigor volt. A levegőben mindenütt ahova csak nézett az ember, hófelhők lebegtek, úgy hogy nehéz volt megkülönböztetni, vajjon a hó az égből vagy a földről jön-e?

A levegőben táncoló hó miatt nem lehetett megkülönböztetni sem a mezőt, sem a távirda póznákat, sem az erdőt; mikor pedig szembe kapta Petrovot egy-egy szélrohamból, még a lova fölött levő görbe hátát sem látta. A kiesi, elvénült gebe lassan haladt előre, mert minden erejét arra kellett fordítani, hogy lábait kihúzogassa a mély hóból. Az esztergályos gyorsan szeretett volna haladni. Nyugtalanul mozgolódott ülésén s a gebét folytonosan csapkodta ostorával.

— Ne sirj, öregem — szolt feleségéhez — légy csak türelmes! Ha Isten segítségével megérkezünk a kórházba, majd elmúlik... Ivánics Pável cseppet fog adni, vagy eret vág rajtad, vagy pedig bedörzsöltet valami szesszel... Akkor el fog mulni fájdalmad. Megteszi Ivánics Pával... Rám fog kiabálni, meg fog lökdösní, de megteszi... Nagyszerű ember! És milyen barátságos! Isten sokáig éltesse!... Mihelyt megérkezünk, kijön lakásából és elkezd káromkodni. "Hogy? Mi az?" kiáltja. "Miért nem jöttél hamarabb? Kutya vagyok, hogy az egész napomat elvesztessegiem miattad? Miért nem jöttél reggel? Pusztulj! Takarodj! Gyere holnap!" — De én azt fogom mondani: "Doktor ur! Ivánovics Pável! Nagyságos..." Gyi te, hogy a...

Petrov végig húzott a lovon és anélkül, hogy a feleségére nézett volna, folytatta: — Nagyságos ur! Igazán, becsület Istenemre... a szent keresztire... reggel alig szürkült még, mikor elindultam. Hogy is jöhettem volna hamarabb, mikor az Ur — oh, szűz anyám, — haragszik és olyan hóvihart küldött?... Hiszen ezt beláthatja... Egy jó ló sem jöhetett volna gyorsabban, nekem pedig, amint látja, nincs lovam, csak gebém...

Ivánics Pável bosszus képet fog vagni és így fog kiáltani: "Ismerlek benneteket! Mindig találtok ki valamit! Különösen te Grigor! Jól ismerlek. Legalább öt koresmába betértél utközben!"

Én pedig ezt felelem: "Nagyságos ur! Hát gonosztevő vagyok-e, vagy pedig pogány? Az öregem haldoklik, én pedig koresmába térek be! Mit is gondol... Könyörüljön! A koresmát egye meg a..."

Ekkor Ivánics Pável megparancsolja, hogy vigyenek a betegszobába. Én pedig eléje vetem magam: "...Nagyságos ur!

Ivánics Pável! Alássan köszönjük! Bocssáson meg nekünk, nyomorultaknak. Ne átkozzon el minket. Háromszorosan megérdemeltük, hogy elkergessen és mégsem kerget el... Segít rajtunk..."

Erre Ivánics Pával úgy néz rám, mintha pofon akarna ütni és így szol: "Ahelyett, hogy elém veted magadat, jobban tetted volna, ha nem pálinkázol be és megkíméled az öregedet. Egy pár pofot megérdemelnél!"

Erre azt felelem: "Igaz, megérdemelnék egy pár pofot, igaz... De azért leborulok ön előtt szerető atyám! Nagyságos ur! Igazat mondok... Istenemre... köpjön szembe, ha rászédem... mihelyt az öregem jobban lesz, mindent megteszek, amit csak parancsol. Mindent megcsinállok, amit óhajt... egy cigarettát tokot finom nyírfából... Sakkfigurát is tudok esztergályozni... Mindent kedvére fogok tenni! Egy krajcárjába se fog kerülni! Egy olyan cigarettát tokért Moszkvában négy rubelt kellene fizetnie: én egy kopeket sem veszek el!"

Erre mosolyogni fog a doktor és így szol: "Jó, jó, jó... Értelek... Csak az a kár, hogy részeseges vagy..."

— Tudok én, öregem, az ilyen urakkal bántani. Nincs olyan ur, kívül én ne tudnék beszélni. Csak udvariasnak kell lennie az embernek... tudod... Csak el ne tévesztenék az utat, az Istenért! Nézd csak, milyen hófergeteg! Hogy táncolnak a hópelyhek... Tele vannak a szemem hóval...

Igy beszélt magában folytonosan. Önkénytelenül mozgatta nyelvét, hogy rossz érzését elűzze. Sokat beszélt, de még több gondolat és kérdés zakatolt fejében. A szerencsétlenség hirtelen érte, nem is sejtette, még kevésbé gondolta. Sem magához térni nem tudott, sem szerencsétlenségét nem tudta felfogni. Nyugodtan élt eddig, minden a rendes kerékvágásban ment, ittás feledékenységben töltötte napjait, anélkül, hogy a fájdalmat vagy örömet ismerte volna. Most borzasztó lelkifurdalásokat érzett. Az iszákos boroskanesó, hogy-hogy nem, most egyszerre emberi állapotba jutott, gondolatok gyötörték és kínozták. Az is nevezetes: milyen hirtelen támadt ez a gyöngédség benne felesége iránt.

Azután eszébe jutott, hogy a szerencsétlenség tegnap este kezdődött. Mikor este hazament, mint rendesen, kissé berugva, elkezdte feleségét ütni és pofozni, de az oly irtózatosan nézett rá, ahogy soha. Szemeinek rendesen szenvedő, meghunyászkodó kifejezése volt, mint az olyan kutyanak, melyet sokat vernek és rosszul tartanak. De most sötéten, mereven, talányzerűen nézett rá, mint a szentek a képeken vagy a halottak a halottas ágyon... Ezzel a különös, borzasztó tekintettel kezdődött a baj. Még ki sem jőzanodva, kölesönkérte a szomszéd lovát s most a kórházba igyekszik feleségével, azon

tépelődve, hogy fogadja majd Ivánics Pável...

— Te asszony, ha... azt kérdi tőled Ivánics Pável, hogy vertelek-e vagy nem, feleld, hogy "nem." Aztán nem is foglak többet verni. A szent keresztire mondom! Különben vertelek-e nagyon? Ugy-e nem? Csak úgy, né... Most pedig látod, veled szenvedek. Más nem sokat törődnek veled, de én veled megyek... fáradok érted. Ni, hogy kerengnek, csapkodnak a hópelyhek! Isten segíts, hogy el ne téveszsem az utat... Fáj az oldalad! Asszony, miért hallgatsz! Azt kérdelem: fáj az oldalad?

Petrov hirtelen hátranézett.

— Vajjon miért nem olvad el areám a hó? — gondolkodott, mialatt hátán és félig megfagyott lábain hideg borzongás futott végig. — Az én areamon elolvad a hó, az övé nem... Hm... különös...

Az esztergályos félt magának bevallani az igazat és csak kerülgette a dolgot. Különösnek mondta, hogy a hó nem olvad el felesége areán; azt is különösnek találta, hogy arca megnyult, világozóld lett, szigorú és komoly kifejezést öltött.

— Bolond vagy! mormogott Petrov. — Én okosan beszélek hozzád, Istenemre és te... Bolond vagy! Végre is, nem vislek hát el Ivánics Pávelhez!

Petrov elersztette a gyeplőt és gondolatokba merült. Egy egész óra hosszat hallgatott és gondolkodott. Nem mert hátranézni a feleségéhez: borzadt. Hogy kérdést intézzen hozzá és ne kapjon feleletet: az még borzasztóbb volt. Végre, hogy a bizonytalanságtól megszabaduljon, elhatározta magát valamire. Anélkül, hogy hátranézett volna, megfogta felesége hideg kezét. A kéz élettelenül hanyatlott le.

— Meghalt. Na, szép história...

És az esztergályos sirt. Inkább bosszus volt, mint szomorú. Arra gondolt, hogy milyen hamar változik a világ. Alig lett beteg, máris odavan. Nem is volt ideje, hogy tisztességesen éljen a feleségével, hogy okosan beszéljen vele, hogy bebizonyítsa szeretetét — már meghalt. Harminc évig éltek együtt, de ez a harminc év úgy telt el, mint egy álom. Részegekben, verekedésben, szegénységben telt el élete nyomtalanul. Mintha esupa (daból) halt volna meg akkor, mikor ő már belátta, hogy sajnálja a multat, hogy nélküle nem élhet, hogy sokszoros kötelességei vannak vele szemben.

— Még koldulnia is kellett! — jutott eszébe. — Igen, én magam küldtem, hogy kenyeret kérjen az emberektől. Na, szép történet ez is. A bolondnak legalább még két évig kellett volna élnie, most így még azt hitté utoljára, hogy hitvány ember vagyok. Most már nincs mit gyógyítani, el kell temetni. Vissza!

Petrov megfordította a szánkát és minden erejéből ráhuzott a lóra. Az ut mind rosszabb lett. Egy-egy fiatal fenyőfának ment neki a szánka, az ágak összekar-

colták az esztergályos kezét. Tovább haladt, újra utjára akadt valami, míg végre köröskörül csak vakító hó borított minden.

— Ujra kellett volna kezdenem az életet, — gondolta Petrov.

Arra gondolt ekkor, hogy felesége negyven évvel ezelőtt fiatal, szép, vidám volt és ő egy gazdag parasztházból vette el. Azért adták hozzá, mert sokra tartották a mesterességét. Mider jól kezdődött s a szerencsétlenség csak abból származott, hogy mióta a lakodalom alkalmával leitta magát, nem ébredt fel ittas szendergéséből.

A menyegzőre emlékezett, de abból, ami a menyegző után történt, — ha főbűtük is — nem emlékszik semmire, ha csak arra nem, hogy mindennap ivott, aludt és megverte a feleségét. Így vesztetett el harminc évet...

A fehér hómezők lassan-lassan sűrű színt váltottak. Alkonyodott.

— Hova hajtok! — riadt fel egyszerre Petrov. — El kell temetnít, én pedig a kórházba hajtok... Nem vagyok eszemnél!

Petrov ismét megfordította a szánkát és újra ráhuzott a lóra. A gebe összeszedte minden erejét és lépésben haladt előre. Petrov többször egymásután ráhuzott a lóra... Háta mögött kopogás hallzott és bár nem nézett hátra, tudta, hogy a halott feje verdesi a szánkát... Mind sötétebb és sötétebb lett, a szél pedig mind erősebb és metszőbb...

Ujból kellett volna kezdenem az életet, — gondolta Petrov. — Uj számszámokat kellett volna beszerezni, megrendeléseket felvennem... A pénzt az öregnek kellett volna adnom... Ugy, ugy.

Ekkor a gyeplő kiesett kezéből. Fél akarja venni, megpróbálja, de nem lehet, keze felmondja a szolgálatot...

— Mindegy, — gondolja, — a ló ügyis' elmegy. Most aludnom kellene egy keveset...

Petrov behunyta szemét és elszenderedett. Nemsokára észrevette, hogy a ló áll. Kinyitotta szemét. Valami sötétet látott maga előtt, ami kunyhónak vagy pedig egy kalangya szénának látszott... Le akart szállani a szánkából, hogy megnézzé, mi az; de oly bágyadságot érzett tagjaiban, hogy nem tudott mozdulni helyéből... Nyugodtan aludt tehát tovább...

Egy nagy, festett falu szobában ébredt fel. Az ablakokon ragyogó napfény özlött be. Petrov a közvetlen közelben embereket pillantott meg s tisztességtudó, okos embernek akarván látszani, így szolt:

— Halotti misét mondjanak neki, testvérek! Mondják meg a papnak!

— Jó, jó! Légy esendesen! — szolt oda az egyik ur.

— Apuskám! Ivánovics Pável! — kiáltott Petrov, mikor a doktort megpillantotta. — Nagyságos... Jóltevéim!

Fel akart ugrani, hogy eléje (Folytatás a 8. oldalon.)

CRAINQUEBILLE.

IRTA: ANATOLE FRANCE. — FORDITOTTA: GABOR ANDOR.

AZ igazság méltósága a maga teljességében ott van minden ítéletben, melyet a bíró a feleséges nép nevében kimond. Jérôme Crainquebille, az utcai árus, akkor ösmerte meg a törvény fenségét, mikor a bíróság előtt kellett megjelennie a hatóságnak egy rendőr személyében való megsértése miatt. Helyet foglalván a pompázatos, komor teremben a vádlottak padján, látta a bírakat, az irnokokat, a talláros ügyvédek, a porkolábot, a rendőröket és a korlát mögött a csendesen ülő hallgatóságot.

Önmagát is látta egy magas széken ülve — mintha a vádlottakra is valami gyászos tisztesség háraulana, mikor a hivatalos személyek előtt megjelenik. A terem végében, két szavazó bíró között, Bourriche ur, az elnök ült. Mellére az akadémia tisztipalmája volt hímelve. A teremben még a köztársaság egy szobra is állott a falon a felfeszített Krisztus függött, úgy hogy szinte minden isteni és emberi törvény Crainquebille fejére szegződött.

Valóságos rettegés fogta el.

Mivel nem volt filozófus elme, nem kérdezte magában, hogy mit keres itt ez a szobor és a feszület; nem kutatta, hogy Jézus és Marianne beleillenek-e a törvényes palotába. Pedig ez nyújthatott volna némi anyagot a gondolkodásra, mert hiszen végre is az egyházi jog és a kánoni jog nem egy ponton ellenkezik a köztársaság alkotmányával és a polgári törvénykönyvvel. Tudvalevő, hogy a decretáliák nincsenek eltörölve.

Krisztus egyháza ma is azt tanítja, amit hajdan, hogy tudniillik csak az a hatalom törvényes, amelyet ő iktatott be jogaiba. Másrészt a francia köztársaság nem ismeri el a pápai hatalmat. Crainquebillenek tehát lett volna némi oka ezt mondani:

— Bíró uraim, mivel Loubet elnök urat nem kenték főd, ez az önök feje fölé függesztett Krisztus ellentmond önöknek a zsinatok és pápák közvetítésével. Vagy azért van itt, hogy emlékeztesse önöket az egyház törvényeire, melyek az önökéit megerősítik, vagy ittletének semmi megokolható jelentősége nincsen!

Amire Borriche ur, a törvényeséki elnök, talán így válaszolt volna:

— Crainquebille vádlott, a francia királyok mindig viszálykodtak a pápával. Nogarati Vilmost ki is átkozta a pápa, még sem tette le királyi hatalmát. A tárgyalóterem Krisztusa nem VII. Gergely és VIII. Bonifác Krisztusa. Ez, ha épen úgy tetszik, az evangélium Krisztusa, aki egyetlen szót sem tudott a kánoni jog felől és soha semmit a szent decretáliákról nem hallott.

Ekkor meg Crainquebille ezt felhette volna:

— Az evangélium Krisztusa egy szegény zsidó volt. Sőt olyan ítéletet is mondtak ki fejére, amelyet ezerkilencszáz esztendő óta valamennyi keresztény nép

sulyos bírói tévedésnek tekint. Tiltakozom tehát elnök ur, hogy az ő nevében akáresak negyvennyolc órai fogságra is elítéljen.

De Crainquebille nem engedte át magát semminő történelmi, politikai vagy szociális elmélkedésnek.

A környezet, melyet itt látott, igen magas fogalommal töltötte el az igazságszolgáltatás felől. A tisztelet átítatta, a félelem elfojtota, úgy hogy kész volt már arra is, hogy elhigye a bírónak saját bűnös voltát. Lelkében ártatlannak vélte magát; de érezte, mily esekély dolog egy zöldségkereskedő lelke a törvény szimbolumaival és a társadalmi szerződés kiküldöttével összemérve. Már ügyvédje meggyőzte róla félig, hogy nem ártatlan. A tényállás rövid és gyors összefoglalása beszámolt a vádról, mely Crainquebille sulyosodott.

II.

Crainquebille esete.

Jérôme Crainquebille, utcai árus, bejárta a várost, kocsiját maga előtt tolván, ily kiáltásokkal:

— Káposztát, répát, kalarábét vegyenek!

— És mikor a paszternak szezonja volt, még hozzátette:

— Spárgát vegyenek!

Mivelhogy a paszternak a szegény emberek spárgája.

Nos hát, október huszadikán, a déli órákban, midőn a Montmartre-után haladt lefelé, Bayardné asszony, egy csizmadia felesége, kijött boltjából és a zöldséges kocsi mellé lépett.

Egy köteg paszternakot megvető arekifejezés kíséretében fölémelve, így szólt:

— Nem szép a paszternákja. Mit kóstál egy esomó?

— Tieznót sous. Most nincs jobb.

— Tizenöt sous, három hitvány paszternak!

És visszaadta a köteget Crainquebille kocsijába oly mozdulattal, mely elégedetlenségét fejezte ki.

Ekkor jött oda a 64-es számú rendőr és azt mondta Crainquebillenek:

— Menjen tovább!

Crainquebille ötven esztendő óta reggeltől estig tolt kocsiját. Ez a parancs tehát törvényesnek és a dolgok természetéből folyónak tünt fel az ő szemében. S mert hajlandó volt engedelmes-

kedni, sietette az asszonyt, hogy vegye meg, amit kiszemelt.

— Meg kell még válogatnom a vennivalómat — felelt élesen a csizmadiané.

És újra végigtapogatta valamennyi paszternakköteget, aztán kézbevette azt, amelyiket legsebbe tartott és keblére szoritotta, ahogy a szentek keblükre szoritják a templomi képeken a győzelmi pálmát.

— Tizenégy sous-t adok érte, untig elég lesz. Azért is be kell mennem a boltba, mert nincs nálam annyi.

És átölelve tartván a paszternakköteget, bement boltjába, hová egy evő, gyermeket vezetve, éppen előtte lépett be.

E perében a 64-es rendőr másodszer mondta Crainquebillenek:

— Menjen tovább.

— A pénzemre várom — szólt Crainquebille.

— Nem azt mondom, hogy a pénzt várja; azt mondom, hogy menjen tovább — ismételte a rendőr nagy határozottsággal.

A fél század alatt, mely idő óta kocsiját az utcákon át tologatta, Crainquebille megtanult engedelmessé válni a hatóság képviselőinek. De most különös helyzetben volt, egy joga és egy kötelessége között állván. Nem volt jogászelméje. Nem értette meg, hogy egy személyi jogának élvezése nem menti fel társadalmi kötelességének teljesítése alól. Nagyra nézte azt a jogát, hogy tizenégy sous-t kapjon és nem alkalmazkodott eléggé ahhoz a kötelességéhez, hogy kocsiját tolja és tovább és folyton menjen.

Ott maradt.

A 64-es rendőr éppen ellentéte volt Montauciel ezredesnek, aki mindig fenyegetett és soha senkit nem bántott. A 64-es szükön adja a figyelmeztetést és gyorsan megkezdte az eljárást. Már ilyen a jelleme. Ámbár kissé mulya, mégis kitünő közeg és derék katoná. Az oroszlán bátorsága és egy gyermek gyengédsége együtt van meg benne. Nem ismer egyebet a szolgálati utasításnál.

— Hát nem hallja, hogy azt mondom: menjen tovább!

Crainquebillenek a helybenmaradáshoz sokkal tekintélyesebb joga volt, semhogy az ő szemében elégséges ne lett volna.

Ezt a jogát egyszerűen és minden művészet nélkül így magyarázta meg:

— Ménkübe is! Hiszen mondom, hogy a pénzemre várom.

A BORISZÁK

(Folytatás a 7. oldalról.)

vesse magát, de akkor vette észre, hogy kezei és lábai fölmondják a szolgálatot.

— Nagyságos ur! A lábaim... hol vannak? A kezeim?

— Lábaid és kezeid odavannak... elfogytak. Na... miért sírsz? Hosszu életet éltél, hálát adhatsz az Istennek. Hatszor tiz esztendő csak elég!

— Nyomoruság!... Nagyságos ur, nyomoruság az egész. Boesás-

son meg nekem! Még öt-hat évig kellett volna élnem... Miért? Idegen lovat hoztam, vissza kellene vinnem... El kellene temettetni a feleségemet... Milyen hamar változik a világ! Nagyságos ur! Ivánics Pével! A legfinomabb cigarettákat, a legszebb nyírfából akarom... sakkfigurát...

A doktor csendesítő mozdulatot tett kezével és eltávozott a szobából. Petrovznak befellegzett.

A 64-es rendőr mindössze ennyit felelt:

— Azt akarja, hogy egy kihágást akasszak a nyakába? Ha azt akarja, csak mondja meg.

Hallva e beszédet, Crainquebille lassan felvonta a vállát és a rendőrré fájdalom tekintetét vetett, majd égnék emelte a szemét. És ez a pillantás azt mondta:

— Isten látja a lelkemet! Talán valami törvénykifigurázó ember vagyok én? Talán kinevetem azokat a határozatokat és rendeleteket, amik az én vándorkereskedői mivoltomat szabályozzák? Reggel öt órakor a esarnok kőköcskőit tiportam. Hét óra óta felégetem a kezemet a kocsim tolórúdjaival és azt kiáltozom: Káposztát, répát, kalarábét vegyenek! Hatvan esztendő elmúltam már. Fáradt vagyok. És most azt kérdezi tőlem, hogy a lázadás fekete zászlóját akarom-e fölemelni? Bizony kiesüföl csak és ez a csufolódás kegyetlen dolog!

Lehet, hogy e pillantás értelmét nem fogta fel, lehet, hogy nem talált benne mentséget az engedetlenségre, tény, hogy a rendőr gorombán és röviden azt kérdezte tőle: megértette kend?

Azonban e pillanatban a kocsi össze-vissza torlódása igen nagy volt a Montmartre-utcában. A fiakkerek, egyfogatuak, talyigák, butorszálító kocsi és omnibuszok egymás mellé szoritva, mintha kibogozhatatlanul összefonódtak szövédték volna. És izgatott mozdulatlanlanságuk fölött káromkodás, ordítás pattant ki. A fiakkercocsiok távolról és halkán heorikus szitkokat váltottak bizonyos mérsároslegényekkel és az omnibuszkonduktorok, mivel azt hitték, Crainquebille a zavar oka, "piszkos répanak" nevezték.

Közben a gyalogjárón is meggyűltek a kíváncsiak, kiket a szóváltás figyelmessé tett. És a rendőr, látván, hogy sok ember nézi, nem gondolt egyébre, csak tekintélye kimutatására.

— Jól van! — mondotta.

És zsebéből zsiros jegyzőkönyvet és nagyon kurta ceruzát húzott elő.

Crainquebille megmaradt első gondolata mellett és valami belső erőnek engedelmessé vált. Egyébként is most már lehetetlen volt akár előre, akár hátra mennie. A kis kocsi kereké beleakaszkodott egy tejeskocsi kerekébe.

Hajába markolt sapkája alá és felkiáltott:

— De ha mondom, hogy a pénzemre várom! Miesoda szerencsétlen dolog! Ördögadta!

E szavak által, ámbár ezek inkább kétségbeesést, mint lázadást fejeztek ki, a 64-es rendőr sértve érezte magát. És mert az ő szemében minden sértés szükségképpen abban a hagyományos rendes, megszentelt, rituális, sőt mondhatnók liturgikus két szóban kristályosodott ki, hogy: "Mihászna András!" — önkéntelenül is e formában fogta fel és őrizte meg a bűnös szavait:

— Ah, azt mondja: "Mihászna András!?" Jó. Jöjjön velem.

(Folytatjuk.)